K ZMENE PREDBEŽNÉHO PRÁVNEHO POSÚDENIA VECI V CIVILNOM SPORE V SLOVENSKEJ REPUBLIKE*

PETER MOLNÁR

Abstract: **On the Change of the Preliminary Legal Assessment of the Case in a Civil Dispute in Slovak Republic**

The article discusses the court's obligation to notify the parties to the dispute of its preliminary legal assessment of the case. The author reflects on the nature, purpose, and significance of this procedural instrument for the fulfillment of the positive obligation of the state to ensure the proper provision of judicial protection to a threatened or violated right. The practice of courts in fulfilling this obligation varies in terms of method and quality. In addition to the explicit legal regulation, the author develops situations that the legal regulation is silent about, in particular the case of a change in the legal assessment of the case by the court during the proceedings at first instance, during the course of remedial proceedings and when rehearing the case after cassation intervention. He concludes that in order to fulfill and achieve the purpose of presenting a preliminary legal assessment of the case, it is necessary to apply this instrument at any time during the proceedings when changing the preliminary legal assessment, i.e., to a fundamentally broader extent than it is regulated in the current legal regulation. The author formulates *de lege ferenda* proposals.

Keywords: civil dispute; right to a fair trial; liability of the party to the dispute for the result of the proceedings; prohibition of surprising decisions; preliminary legal assessment of the case; change of legal assessment; principle of formal truth

Kľúčové slová: civilný spor; právo na spravodlivý proces; zodpovednosť strany sporu za výsledok konania; zákaz prekvapivých rozhodnutí; predbežné právne posúdenie veci; zmena právneho posúdenia; princíp formálnej pravdy

DOI: 10.14712/23366478.2026.124

* Príspevok vznikol ako výstup projektu VEGA 1/0494/26 „Koncepcia civilného sporového procesu a jednotlivé druhy žalôb podľa Civilného sporového poriadku – poznatky, výzvy, perspektívy".

© 2026 The Author. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited.

1. ÚVODNÉ POZNÁMKY

Základné nastavenie civilného sporu po rekodifikácii slovenského civilného práva procesného[1] vychádza zo sociálnej koncepcie civilného procesu a konceptu silného sudcu, a maximálne zvyšuje zodpovednosť sporovej strany za jej úspech v konaní.[2] Týka sa to konania o všetkých druhoch žalôb v štandardnom[3] civilnom spore. Okrem unesenia bremena tvrdenia a splnenia dôkaznej povinnosti musí strana uniesť dôkazné bremeno vo vzťahu k relevantným skutočnostiam, svedčiacim v jej prospech.[4] Nepreukázanie či nejasnosť relevantnej skutočnosti (*non liquet*) ide na ťarchu sporovej strany, v ktorej prospech by preukázanie danej skutočnosti svedčilo. Suma tejto procesnej zodpovednosti je výsledkom uplatnenia viacerých základných procesných princípov, ovládajúcich civilné sporové konanie, predovšetkým synergického pôsobenia prejednacieho princípu, princípu koncentrácie, princípu kontradiktórnosti a princípu formálnej pravdy. Recentná koncepcia sa vyznačuje prísnosťou, avšak ide o prísnosť voči obidvom sporovým stranám, je daná (a stranám známa) vopred a zapadá do demokratického konceptu slobody a zodpovednosti.

Úlohou sporovej strany je presvedčiť súd o „svojej" verzii pravdivosti toho, čo sa stalo (skutkový dej) a o tom, čo tento skutkový stav znamená podľa práva (právne posúdenie).[5] Samozrejme, subjektívne vnímanie skutkových aspektov veci stranou sporu

---

[1] Výsledkom je zrušenie Občianskeho súdneho poriadku (zákon č. 99/1963 Zb. v znení neskorších predpisov) s účinnosťou od 1. júla 2016 a jeho nahradenie tromi procesnými kódexmi: zákonom č. 160/2015 Z. Z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CSP"), zákonom č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok v znení neskorších predpisov a zákonom č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok v znení neskorších predpisov.

[2] Pozri napr. LAVICKÝ, P. a kol. *Moderní civilní proces*. Brno: Masarykova univerzita, 2014, s. 29 a nasl.; ŠTEVČEK, M. – MEŇHARTOVÁ, S. In: ŠTEVČEK, M. a kol. *Civilné právo procesné: úvod do civilného procesu a sporové konanie*. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 100–102.

[3] Požiadavky na procesnú aktivitu a ostražitosť (diligenciu) sú nižšie v prípade tzv. slabšej strany (individuálne spotrebiteľské spory, antidiskriminačné spory a individuálne pracovnoprávne spory podľa druhej hlavy tretej časti Civilného sporového poriadku).

[4] Štandardne žalobcu zaťažuje dôkazné bremeno ohľadom vzniku, obsahu a trvania právneho vzťahu, v ktorom došlo k tvrdenému ohrozeniu alebo porušeniu konkrétneho subjektívneho práva a úlohou žalovaného je vyvrátiť, alebo aspoň relevantne spochybniť unesenie žalobcovho bremena ohľadom týchto základných komponentov. K tomu pozri napr. SVOBODA, K. *Dokazování*. Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2009, s. 23 a nasl.; TOMAŠOVIČ, M. in: ŠTEVČEK a kol. *c. d.*, s. 242 a nasl.; ČOLLÁK, J. in: ČOLLÁK, J. a kol. *Procesné právo: význam súdneho procesu a civilné sporové konanie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2024, s. 155 a 272; LAVICKÝ, P. *Důkazní břemeno v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2017, s. 17; ŠÍNOVÁ, R. – HAMUĽÁKOVÁ, K. a kol. *Civilní proces: obecná část a sporné řízení*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 274 a nasl.; KUŠNÍRIKOVÁ, M. – KOĽVEKOVÁ, V. Procesná zodpovednosť strany za výsledok v sporovom konaní. In: KUNDRÁT, I. – SKOLODOVÁ, K. – MINČIČOVÁ, M. (eds.). *Ochrana, prevencia a zodpovednosť v právnych vzťahoch: recenzovaný zborník príspevkov z vedeckej konferencie*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2020, s. 321–333.

[5] Rozlišovanie skutkových a právnych otázok a správna klasifikácia tej-ktorej otázky ako skutkovej alebo právnej je relevantné nielen na všeobecných súdoch, ale aj v rozhodovacej činnosti ústavného súdu v konaniach o individuálnych ústavných sťažnostiach (pozri napr. Nález Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 97/2022 z 12. mája 2022, body 18 až 19; a Nález Ústavného súdu SR sp. zn. II. ÚS 199/2025 z 9. septembra 2025, bod 23).

podlieha posúdeniu a objektivizácii zo strany súdu, spravidla (avšak nie výlučne) dokazovaním.[6] Svoje skutkové a právne závery súd uvedie v odôvodnení rozhodnutia.[7]

Pri uvádzaní relevantných procesných princípov je v súvislosti s témou tejto práce nevyhnutné uviesť princíp právnej istoty, resp. zákaz prekvapivých rozhodnutí (čl. 2 Základných princípov Civilného sporového poriadku), ktorý je (rovnako ako princíp kontradiktórnosti) súčasťou práva na spravodlivý proces (*right to a fair trial*).[8] K predvídateľnosti rozhodnutia ako jednej zo základných požiadaviek na spravodlivý proces Najvyšší súd SR (ďalej aj „najvyšší súd") ešte pred rekodifikáciou procesného práva uviedol nasledovné:[9] *„Predvídateľné je také rozhodnutie, ktorému predchádza predvídateľný postup pri konaní a rozhodovaní. Zákon ustanovuje, že účastníci by nemali byť zaskočení možným iným právnym posúdením veci súdom bez toho, aby im bolo umožnené tvrdiť skutočnosti významné z hľadiska sudcovho právneho názoru a navrhnúť na ich preukázanie dôkazy."* Prípadnú prekvapivosť konkrétneho súdneho rozhodnutia nemožno vnímať čisto subjektívne. Z tohto pohľadu je v hre aj legitímnosť očakávaní strany sporu vo vzťahu k anticipovanému priebehu a výsledku sporu.

Procesnoprávna úprava v Českej republike (predovšetkým § 118 ods. 2 a § 118a OSŘ) ukladá súdu oznámiť účastníkom konania (okrem iného), ktoré relevantné skutkové tvrdenia považuje za (ne)sporné (prípadne ich vyzve na doplnenie skutkových tvrdení) a oznámi im ktoré dôkazy vykoná.[10]

Podobne v slovenskej procesnej úprave je *de lege lata* významným prostriedkom realizácie zákazu prekvapivých rozhodnutí zhrnutie doterajších skutkových tvrdení strán, vyhodnotenie ich (ne)spornosti[11] a oznámenie predbežného právneho posúdenia veci zo strany súdu stranám sporu, ktoré súd stranám obligatórne prezentuje po skončení písomnej fázy konania – na predbežnom prejednaní sporu (§ 171 ods. 1 CSP), alebo (ak predbežné prejednanie sporu súd nerealizoval, nakoľko jeho použitie je fakultatívne) na prvom pojednávaní (§ 181 ods. 2 CSP). Oznámenie predbežného právneho posúdenia

---

[6] K spôsobom budovania skutkového základu súdneho rozhodnutia v slovenskom civilnom procese pozri MOLNÁR, P. in: ŠTEVČEK, M. – FICOVÁ, S. – BARICOVÁ, J. – MESIARKINOVÁ, S. – BAJÁNKOVÁ, J. – TOMAŠOVIČ, M. a kol. *Civilný sporový poriadok: komentár*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 863–866; KUŠNÍRIKOVÁ, M. Pasivita slabšej strany ako rozhodujúci determinant budovania skutkového základu súdneho rozhodnutia. In: BAČÁROVÁ, R. – PACÁK, T. – SZITTYAIOVÁ, M. (eds.). *Košické dni súkromného práva V.: recenzovaný zborník vedeckých prác*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2024, s. 152–162; KUŠNÍRIKOVÁ, M. Konkurencia spôsobov budovania skutkového základu v civilnom sporovom konaní pri pasivite žalovaného. *Studia Iuridica Cassoviensia*. 2024, roč. 12, č. 1, s. 142–157.

[7] K modernému pohľadu na požiadavky na odôvodnenie súdneho rozhodnutia pozri napr. SZITTYAIOVÁ, M. Ako vyčerpávajúce odôvodnenia vyčerpávajú súdny systém. Limity podstatných tvrdení v odôvodneniach civilných rozhodnutí. In: CUKEROVÁ, D. – ORIŇÁK, A. – HRABÁNKOVÁ, K. (eds.). *Inovatívne právo a inovácie v práve: zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie doktorandov a mladých výskumných pracovníkov.* Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2024, s. 88–95.

[8] Článok 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, čl. 47 Charty základných práv Európskej únie.

[9] Uznesenie Najvyššieho súdu sp. zn. 7Cdo 42/2010 zo 17. októbra 2011.

[10] Pozri JIRSA, J. in: JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář. Kniha II.: § 79–180 občanského soudního řádu*. 3. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 268–278.

[11] Rovnako ako v § 118 ods. 2 OSŘ (a predtým aj § 118 ods. 2 OSP v Slovenskej republike).

veci je dôležitým momentom pre zorientovanie sa strán sporu a zvolenie alebo úpravu stratégie (a) ich ďalšieho procesného postupu v konaní.[12] „Pozorne počúvajúca" strana zistí, nakoľko legitímne sú jej očakávania a nakoľko reálne sú jej vyhliadky na úspech, nasmeruje svoju ďalšiu procesnú aktivitu naznačeným smerom, a utlmí iné prostriedky procesného útoku alebo obrany, ktoré sa jej v zmysle predostretého predbežného právneho posúdenia veci javia (a logicky predpokladá, že sa takými budú javiť aj súdu) ako irelevantné.[13] Synergicky, kvalitné splnenie tejto povinnosti súdom zvyšuje očakávania na ďalšiu procesnú aktivitu a ostražitosť strán sporu a ešte viac opodstatňuje zvýšenú zodpovednosť strany za výsledok sporu v recentnej koncepcii civilného sporu.

Konkrétnym predmetom záujmu autora v tejto práci nie sú skutkové tvrdenia, ani samotné predbežné právne posúdenie veci súdom, ale zmena právneho posúdenia veci súdom v priebehu konania. Pre preskúmanie tejto špecifickej procesnej situácie a jej dôsledkov je potrebné najskôr poskytnúť všeobecnejší výklad, na ktorý následne nadviažu úvahy o zmene právneho posúdenia (tretia časť). Napriek tomu si však pre uľahčenie kontextuálneho chápania témy dovolíme už na tomto mieste predostrieť hypotézu výskumu, ktorá znie nasledovne: *„Pre realizáciu zákazu prekvapivého rozhodnutia a pre naplnenie účelu inštitútu oznámenia predbežného právneho posúdenia veci je nevyhnutné zo strany súdu komunikovať stranám sporu aj zmenu predbežného právneho posúdenia veci, ku ktorému dôjde v priebehu konania tak, aby na túto zmenu mohli strany efektívne reagovať ešte pred vydaním rozhodnutia vo veci samej."*

Predbežné posúdenie (a posudzovanie) skutkovej aj právnej stránky nie je samoúčelné, keďže každé súdne rozhodnutie má svoj skutkový a právny základ. Z pohľadu časovej postupnosti je primárnym posúdenie skutkových tvrdení žalobcu, uvedených v žalobe (a v následných podaniach strán v rámci písomnej fázy konania), a až na základe posúdenia tvrdeného skutkového deja súd vec predbežne posúdi po stránke právnej. Je tomu tak jednak preto, lebo súd poskytuje súdnu ochranu v sporovom konaní práve a len tvrdenému ohrozenému alebo porušenému právu skutkovo vymedzenému žalobcom, ako aj preto, lebo právne posúdenie tvrdeného skutku patrí súdu (*iura novit curia*).

Zákaz prekvapivých rozhodnutí zaväzuje súd nevybočiť neodôvodnene (a teda svojvoľne) a nepreskúmateľne zo zaužívanej judikatórnej línie (ak taká existuje a, predovšetkým, ak skutočne dopadá[14] na súdenú vec), a pre účastníka konania existencia tohto zákazu znamená, že obdobnú vec by mal súd rozhodnúť obdobne a vec relevantne

---

[12] Pozri aj SEDLAČKO, F. in: ŠTEVČEK – FICOVÁ – BARICOVÁ – MESIARKINOVÁ – BAJÁNKOVÁ – TOMAŠOVIČ a kol., *c. d.*, s. 724; LÖWY, A. – MITTERPACHOVÁ, J. Census per atrium legalis (predbežné právne posúdenie) ako vada konania. *Justičná revue*. 2021, roč. 73, č. 6–7, s. 774; ANDREJČÍK, P. Predbežné právne posúdenie veci (návrh *de lege ferenda* alebo návrh na použitie). *Justičná revue*. 2023, roč. 75, č. 3, s. 397.

[13] Tieto informačné povinnosti súdu sú bežne považované aj za prostriedok zrýchlenia a hospodárnosti konania.

[14] Pri používaní právnych viet (či vybraných pasáží odôvodnení) rozhodnutí najvyšších súdnych autorít (ale aj rozhodnutí súdov nižších inštancií) sa nezriedka zabúda na kontext konkrétneho konania, v ktorom bolo referované rozhodnutie prijaté. Stane sa tak, že judikát (či iné rozhodnutie) v skutočnosti na aktuálnu vec – kvôli špecifickým okolnostiam prípadu – nedopadá, jeho plná aplikácia je nevhodná a dovolávanie sa použitia tejto prejudikatúry je v konkrétnom prípade zavádzajúce. Za posúdenie otázky dopadu rozhodnutia na súdenú vec je, samozrejme, zodpovedný konajúci súd.

odlišnú odlišne. Korektná realizácia informačných povinností zo strany súdu je a má byť prevenciou pred stavom, kedy je strana sporu v omyle ohľadom skutkového a právneho stavu veci (čo v konaní, ktoré je bazálne nastavené náročne a prísne, vedie takmer nevyhnutne k neúspechu). Preto podľa nášho názoru túto reglementáciu nie je namieste považovať za formálnu, či znižovať jej význam pre spravodlivý proces alebo nedodržiavanie zo strany konajúceho súdu.

V ďalšom priebehu konania sa tieto posúdenia prelínajú, a možno badať určitý paradox – klasifikácia prostriedkov procesného útoku alebo procesnej obrany ako (ne)relevantných je z nemalej časti determinovaná aktuálnym predbežným právnym posúdením veci súdom. Inak povedané, dovtedy, kým vývoj skutkových zistení alebo iná korekcia[15] „neprinúti" súd k odlišnému právnemu náhľadu na súdenú vec, relevanciu prostriedkov procesného útoku a procesnej obrany (predovšetkým skutkových tvrdení a dôkazných návrhov, ale napríklad aj hmotnoprávnych námietok) bude súd posudzovať (a svojim spôsobom celé ďalšie smerovanie sporu bude určovať) cez prizmu svojho predbežného právneho posúdenia veci.

Zvýrazňujeme to aj preto, lebo v prípade nesprávneho právneho posúdenia v priebehu prejednania veci reálne hrozí nesprávna klasifikácia objektívne relevantnej procesnej aktivity strany ako nerelevantnej a *vice versa*. Rozhodnutie súdu prvej inštancie bude v takomto prípade objektívne vecne nesprávne, pričom na prvý pohľad sa môže javiť, že ide o vadu v podobe nevykonania navrhnutých dôkazov, potrebných na zistenie rozhodujúcich skutočností [odvolací dôvod podľa § 365 ods. 1 písm. e) CSP], teda skutkovú vadu, v skutočnosti však nemusia byť nesprávne jednotlivé skutkové zistenia (závery, ktoré vyplynuli z vykonaných dôkazov môžu byť samé o sebe správne), ale nesprávnym môže byť samotné zameranie zisťovania skutkového stavu, pretože bolo spôsobené nesprávnym právnym posúdením veci. Nie je vylúčené, že súd sa sústredil na (to znamená zisťoval a zistil) nesprávne skutočnosti, a niektorú relevantnú (či dokonca kruciálnu) skutočnosť v dôsledku svojho nesprávneho právneho názoru na vec ignoroval. Z uvedeného vyplýva, že nesprávnosť právneho posúdenia sa nemusí týkať len „záverečného" právneho posúdenia už vyskladaného skutkového základu rozhodnutia, ale aj „priebežných" právnych pochybení, v dôsledku ktorých nie je, objektívne vzaté, primárne nesprávne „zistený skutkový stav" (ako bolo uvedené, jednotlivé zistenia môžu byť korektné, avšak o irelevantných skutočnostiach), ale „zisťovaný skutkový stav" (súd nezisťoval „tie správne" skutočnosti). Za takýchto okolností v skutočnosti vadou rozhodnutia nie je nesprávne zistený skutkový stav, ale nesprávne právne posúdenie, prítomné *ab initio*, alebo k nemu došlo neskôr v priebehu konania.[16] Uvedená

---

[15] Napríklad záväzný právny názor nadriadeného súdu alebo ústavného súdu, vyslovený v kasačnom rozhodnutí, alebo vývoj judikatúry najvyššieho súdu (prijatie rozhodnutia veľkého senátu, či kolégia najvyššieho súdu).

[16] Uvedený názor možno ilustrovať na kasačnom Uznesení Krajského súdu v Bratislave č. k. 8Co/66/2018-3458 z 29. júla 2020, v ktorom odvolací súd dospel k záveru, že skutkový stav veci, zistený súdom prvej inštancie (odvolateľ napadol medzitýmny rozsudok) nemožno považovať za ustálený správne a dostatočne, a to najmä z dôvodu, že súd prvej inštancie vychádzal z nesprávneho právneho posúdenia veci, v dôsledku čoho nesprávne vymedzil skutočnosti, ktorých existencia je nevyhnutná pre vznik práva, teda nesprávne vymedzil predmet dokazovania. Rozhodnutie odvolacieho súdu prešlo úspešne testom ústavnosti (pozri

úvaha môže mať význam v opravnom konaní,[17] avšak náprava vady je vecou precíznej argumentácie strany sporu, pričom je potrebné mať na pamäti, aké sú možnosti a úlohy opravného súdu v opravnom konaní, a ako ich limituje práve doterajšia aktivita strany sporu.[18]

V súvislosti s povinnosťou súdu prezentovať stranám sporu svoje predbežné právne posúdenie veci môže dôjsť aj k vadám, na povahu ktorých nie sú názory právnej vedy, ani súdnej praxe, jednotné.

2. OBSAH A FORMA PREDNESENIA PREDBEŽNÉHO PRÁVNEHO POSÚDENIA SÚDOM

Civilný sporový poriadok v ustanoveniach, ktoré sa venujú explicitne predbežnému právnemu posúdeniu (§ 171 ods. 1 a § 181 ods. 2), jeho obsah a formu nijako neprecizuje.

Vo vedeckej a odbornej spisbe badať snahu túto medzeru vyplniť. Najkomplexnejšie túto požiadavku vystihol Sedlačko,[19] podľa ktorého súd nemôže predbežné právne posúdenie zúžiť na zjednodušené konštatovanie, že sa mu na základe obsahu spisu žaloba javí ako dôvodná, čiastočne dôvodná alebo nedôvodná; naopak, súd je povinný subsumovať významné skutkové okolnosti prípadu pod konkrétne hmotnoprávne ustanovenia a prezentovať relevantný právny záver. S týmto obsahom súhlasia aj Löwy a Mitterpachová[20] a stotožňuje sa s ním aj autor tohto príspevku.

Pokiaľ ide o rozhodovaciu činnosť všeobecných súdov, je, žiaľ, potrebné konštatovať, že v prevažnej miere relativizuje samotný význam tohto nástroja, v dôsledku čoho podceňuje aj chyby pri jeho realizácii. Napríklad najvyšší súd v Uznesení sp. zn. 2Obdo/56/2020 z 28. decembra 2020 (R 60/2021) považoval postup súdu prvej inštancie, ktorý v konaní vôbec neaplikoval § 181 ods. 2 CSP, za nezasahujúci do práva strany na spravodlivý proces, použijúc (po štyroch rokoch účinnosti Civilného sporového poriadku) paralelu s § 118 ods. 2 OSP (a prejudikatúru k nemu) tak, ako keby v § 181 ods. 2 CSP neexistovala povinnosť súdu okrem klasifikácie skutkových tvrdení ako sporných alebo nesporných uviesť stranám sporu aj predbežné právne posúdenie veci.[21]

Uznesenie Ústavného súdu SR sp. zn. II. ÚS 475/2022 z 26. októbra 2022). Pozri aj MOLNÁR, P. in: MOLNÁR, P. – SUDZINA, M. – ČOLLÁK, J. *Ochrana ľudských hodnôt v procesnom práve*. Košice: Typopress, 2023, s. 77–78.

17 Rozlišovanie medzi skutkovou a právnou vadou má význam napríklad pri prípustnosti dovolania podľa § 420 a § 421 CSP, kde v dovolaní skutkové zistenia napádať nemožno.

18 Úlohou opravného súdu (máme na mysli odvolací a dovolací súd) nie je opätovne prejednať a rozhodnúť vec, ale (v medziach svojich zákonných oprávnení a v medziach argumentácie uplatnenej v opravnom prostriedku) preskúmať, ako splnil svoju úlohu súd nižšej inštancie v napadnutom konaní. K tomu pozri bližšie MOLNÁR, P. Procesná aktivita sporovej strany ako limit prieskumu v opravnom konaní. *Právny obzor*. 2024, roč. 107, č. 6, s. 633–645.

19 Pozri SEDLAČKO, *c. d.*, s. 724.

20 Pozri LÖWY – MITTERPACHOVÁ, *c. d.*, s. 774.

21 S námietkou dovolateľa, podľa ktorej v prípade postupu podľa § 181 ods. 2 CSP by bola realizácia jeho procesných práv iná a v konaní by navrhol a predložil ďalšie dôkazy na podporu svojich tvrdení (avšak súd

Podobne najvyšší súd argumentoval v Uznesení sp. zn. 7Cdo/45/2020 z 30. júna 2022, kde sa pridržiava názoru (prezentovaného aj v rozhodnutiach sp. zn. 7Cdo/111/2020 a sp. zn. 10Obdo/92/2018), podľa ktorého porušenie § 181 ods. 2 CSP nelimituje stranu sporu pri realizácii jej procesných práv a dokonca uviedol, že opomenutie aplikácie § 181 ods. 2 CSP sa vydaním rozhodnutia vo veci samej konvaliduje a tým, že súd v rozhodnutí vo veci samej svoj právny názor oznámil, zhojil tento procesný nedostatok a prípadné odňatie práva na spravodlivý proces stranám sporu. Takýto náhľad na postup podľa § 181 ods. 2 CSP podporil aj Ústavný súd SR napríklad vo svojom uznesení sp. zn. II. ÚS 366/2018 z 11. júla 2018, v ktorom považoval za ústavne konformný názor odvolacieho súdu, podľa ktorého nedodržanie postupu podľa tohto ustanovenia okresným súdom (aj keď v tomto prípade sa nejednalo o uvedenie predbežného právneho posúdenia, ale o vymedzenie ne/sporných skutkových tvrdení) bolo zhojené vydaním rozhodnutia vo veci.[22] Je pravdou, že Ústavný súd SR hodnotí nedodržanie postupu podľa § 181 ods. 2 CSP zdržanlivo s tým, že v ďalších štádiách konania (v odvolacom konaní) mala strana možnosť ďalej argumentovať.[23] Považujeme však za potrebné dodať, že tento prístup je do značnej miery ovplyvnený skutočnosťou, že ústavný súd hľadí na právo na spravodlivý proces ako na tzv. výsledkové právo, to znamená, že posudzuje, či konkrétne porušenie práva na spravodlivý proces poznačilo konanie pred všeobecnými súdmi ako celok, alebo bolo (mohlo byť) zhojené v neskoršom priebehu konania.

Náročnejšie posudzoval otázku obsahu predbežného právneho posúdenia najvyšší súd v Uznesení sp. zn. 4Cdo 169/2018 z 25. septembra 2019, v ktorom považoval za nesprávny postup okresného súdu v podobe nesubsumovania významných skutkových okolností pod konkrétne hmotnoprávne normy, hoci okresný súd stranám sporu oznámil, že v časti istiny a úrokov sa mu žalovaný nárok javí ako premlčaný (i keď z iných dôvodov ako uvádzal žalovaný vo svojich podaniach), a v časti žalovanej sumy sa mu žaloba javí ako nedôvodná kvôli nedostatku aktívnej vecnej legitimácie.[24]

---

mu neoznámil, že konkrétnu skutkovú okolnosť považuje za spornú) sa dovolací súd vysporiadal poukazom na judikatúru k § 118 ods. 2 OSP, uvádzajúcu, že toto ustanovenie súdu neukladá povinnosť *„naznačiť svoj predbežný právny názor“*. Najvyšší súd však (v historickej paralele) súhlasí s tým, že tento postup môže zakladať tzv. inú vadu [§ 241 ods. 2 písm. b) OSP]. Táto „iná vada“ však do dovolacích dôvodov v Civilnom sporovom poriadku prevzatá nebola.

[22] Napriek všeobecnej konštatácii ústavného súdu považujeme za vhodné doplniť, že odvolací súd v ústavnou sťažnosťou napadnutom konaní preskúmaval v poradí druhé rozhodnutie okresného súdu a jeho postup, a krajský súd v prvom (kasačnom) rozhodnutí prvostupňovému súdu aj stranám artikuloval potrebu dodatočného objasnenia skutočností uvedených v znaleckom posudku, takže sťažovateľ o tomto nedostatku pôvodne zisteného skutkového stavu vedel, avšak pri opätovnom prejednaní veci bol v tomto smere pasívny.

[23] Pozri napríklad Uznesenie Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 646/2022 z 24. novembra 2022, v ktorom (bod 16) uviedol nasledovné: *„Ak aj súd prvej inštancie neuviedol predbežné právne posúdenie veci a v určitej fáze konania bol jeho právny názor pre sťažovateľa prekvapivý, sťažovateľ mal k dispozícii odvolanie, ktoré aj využil, a teda už ďalej nemohol argumentovať, že išlo o neodstrániteľný, resp. nenapraviteľný nedostatok zasahujúci do jeho práva na spravodlivý proces. Len okrajovo ústavný súd s poukazom na čl. 11 ods. 2 a 3 CSP poznamenáva, že sťažovateľ bol v konaní pred všeobecnými súdmi zastúpený kvalifikovaným právnym zástupcom a že v odvolaní proti rozsudku súdu prvého stupňa nedodržanie povinnosti okresného súdu uloženej mu v § 181 ods. 2 CSP nenamietal.“*

[24] Dovolacou námietkou bola zmätočnosť rozhodnutia odvolacieho súdu, ktorý sa v odvolacom rozsudku nezaoberal správnosťou namietaného procesného postupu súdu podľa § 181 ods. 2 CSP (potom, čo dospel

Opravné súdy klasifikujú porušenie procesného postupu upraveného v § 181 ods. 2 CSP súdom prvej inštancie „len“ ako inú vadu [odvolací dôvod podľa § 365 ods. 1 písm. d) CSP], čiže ako vadu, ktorá je odvolacím dôvodom, len ak mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, aj keď možno nájsť viacero prípadov, kedy odvolací súd v ignorovaní § 181 ods. 2 CSP videl porušenie práva na spravodlivý proces.[25] Za prevalencie tohto „minimalistického“ prístupu je treba prisvedčiť názoru Löwy a Mitterpachovej,[26] podľa ktorých v prípade porušenia povinnosti súdu podľa § 181 ods. 2 CSP môžu strany (ak zdôvodnia, že konkrétny prostriedok procesného útoku alebo procesnej obrany neuplatnili práve z dôvodu porušenia tejto povinnosti súdom) s poukazom na § 366 písm. d) CSP uplatňovať v odvolacom konaní novoty, pretože ich v doterajšom priebehu konania nemohli uplatniť bez svojej viny. Tento náhľad však celkom nekorešponduje s rozšíreným argumentom súdov o tom, že ani ignorovanie povinností súdu prvej inštancie podľa § 181 ods. 2 CSP (či už absentujúce alebo nedostatočné predbežné právne posúdenie veci, alebo – nad rámec záujmu tohto príspevku – neuvedenie sporných a nesporných skutočností) strane nebránilo uplatňovať jej procesné práva.

Napriek ustálenej rozhodovacej činnosti súdov je podľa nášho názoru pri úvahách o žiadúcom obsahu a forme prezentácie predbežného právneho posúdenia súdom nedostatočné vychádzať z gramatického výkladu textu normy. Je nevyhnutné vychádzať aj z jej kontextu, celkového nastavenia zákonodarcom zvolenej koncepcie sporového procesu, základných procesných princípov a, nakoniec, do úvahy je potrebné brať aj ľudskoprávnu rovinu. Aj pri strohej legálnej textácii je teda v kontexte náročného nastavenia povinností a zodpovednosti strany sporu potrebné vychádzať z úlohy,

---

k vecnej správnosti rozhodnutia súdu prvej inštancie, konštatoval nedostatok vplyvu procesných námietok na vecnú správnosť rozhodnutia). Dovolací súd síce konštatoval nedostatočnosť predstavenia predbežného právneho posúdenia okresným súdom, avšak s prihliadnutím na ďalší priebeh dokazovania nepovažoval intenzitu tohto pochybenia okresného súdu za dostatočnú pre záver o porušení práva na spravodlivý proces v podobe odňatia možnosti dovolateľa konať pred súdom.

[25] Napríklad Uznesenie Krajského súdu v Bratislave č. k. 14Co/253/2015-382, v ktorom súd uviedol nasledovné: *„Z obsahu je zrejmé, že sudkyňa na žiadnom pojednávaní stranám sporu neuviedla, ktoré právne významné skutkové tvrdenia zostali sporné. Stranám sporu sa tak nevytvorila možnosť zamerať svoju procesnú aktivitu na skutočnosti, ktoré sú podľa posúdenia súdu sporné, a viesť účastníkov už počas konania k tomu, aby dokázali predvídať rozhodnutie súdu. Týmto postupom bola strane sporu odňatá možnosť konať pred súdom“* [citované podľa LÖWY – MITTERPACHOVÁ, *c. d.*, s. 779]. Ale aj Uznesenie Krajského súdu v Trnave sp. zn. 23Co/365/2017 z 30. júla 2018 (bod 11: *„Súd prvej inštancie nepostupoval v súlade s § 171 ods. 1 a § 181 ods. 2 CSP, keď nevyslovil svoj právny názor, neprezentoval pred stranami žiadnu skutočnosť ako spornú, čím nevytvoril zákonný priestor na doplnenie dôkazov, ktoré by vyvrátili alebo potvrdili tvrdené skutočnosti. Súd tým odňal žalobcovi možnosť konať pred súdom, žalobca nemal možnosť získať vedomosť o vnímaní uvedenej rozhodujúcej skutočnosti súdom ako spornej, a zároveň dôvod na označenie ďalších dôkazov v tomto smere.“*) a Uznesenie Krajského súdu v Trnave sp. zn. 10Co/201/2019 z 27. februára 2020 [bod 23: *„Povinnosťou súdu prvej inštancie tak bude v ďalšom konaní, viazaný právnym názorom odvolacieho súdu, postupovať v súlade s procesnými pravidlami Civilného sporového poriadku, predovšetkým ustanovením § 181 ods. 2 CSP, zaujatím stanoviska k skutkovým tvrdeniam strán (rozlíšením sporných a nesporných skutkových tvrdení) a následným vyslovením predbežného právneho posúdenia veci. Pri vykonávaní dokazovania bude súd prvej inštancie okrem prejednacej zásady a zásady kontradiktórnosti konania, aplikovať zásadu predvídateľnosti postupu súdu, ako aj prihliadať na špecifiká spojené s uplatňovaním nároku* (…)*“*].

[26] Pozri LÖWY – MITTERPACHOVÁ, *c. d.*, s. 776.

ktorú má prednesenie predbežného právneho posúdenia veci súdom v sporovom konaní plniť – oboznámenie strán sporu má predísť prekvapivému rozhodnutiu a zároveň má byť obligatórne poskytnutou „pomôckou“ pre stranu sporu pri plnení jej povinnosti uniesť procesné bremená. Z povinnosti súdu oznámiť stranám klasifikáciu prednesených skutkových tvrdení a predbežné právne posúdenie veci totiž v rovine práva na spravodlivý proces vyvodzujeme 1. právo získať od súdu kruciálne informácie potrebné pre ďalší procesný postup strany a 2. právo strany efektívne zohľadniť tieto informácie vo svojom ďalšom procesnom postupe ešte pred skončením dokazovania na súde prvej inštancie. Ak má predstavenie predbežného právneho posúdenia veci súdom naplniť svoj účel, jeho forma a obsah musia predstavovať pre stranu sporu reálnu možnosť reagovať na aktuálne právne posúdenie veci konkrétnou procesnou aktivitou. Je pravdou, že nedostatočné splnenie povinnosti súdu podľa § 181 ods. 2 CSP generálne nebráni strane sporu v jej akejkoľvek procesnej aktivite a za výsledok sporu je zodpovedná strana. Zvýrazňovanie tohto uhla pohľadu však znižuje význam dôležitej normovanej povinnosti súdu a oberá stranu sporu o naplnenie jej legitímneho očakávania dostať možnosť reagovať na relevantné informácie, ktoré jej má podľa výslovného znenia právnej normy poskytnúť konajúci súd. Povinnosti súdu normované v § 181 ods. 2 CSP totiž nie sú zabudnutým rezíduom predchádzajúcej koncepcie sporu, nekompatibilným s novým, prísnejším chápaním celkovej zodpovednosti strany sporu za svoj výsledok v spore. Naopak, zo skutočnosti, že zákonodarca k prevzatiu povinností (normovaných predtým v § 118 ods. 2 OSP) pridal povinnosť súdu prezentovať predbežné právne posúdenie veci, vyvodzujeme (pri súčasnom zvýšení zodpovednosti strán sporu) zvýšenie nárokov aj na činnosť súdu. Inými slovami, zvýšeniu procesnej zodpovednosti strany sporu zákonodarcom zodpovedá aj rozšírenie povinností súdu pri jeho procesnom postupe voči stranám. Je notorietou, že silný sudca usmerňuje priebeh sporu a nemôže pri tom nahrádzať prípadnú pasivitu strán sporu (uvedené je realizáciou prejednacieho princípu v spojení s koncentračným princípom a princípom formálnej pravdy). Povinnosť súdu prezentovať stranám svoje predbežné právne posúdenie je však prostriedkom realizácie zákazu prekvapivých rozhodnutí. Realizácia tohto nástroja zo strany súdu teda musí smerovať k materiálnemu naplneniu práva na spravodlivý proces, nielen k formálnemu splneniu povinnosti súdom na minimalistickej (a hlavne, stranou nevyužiteľnej) úrovni. Preto podľa nášho názoru neobstojí zovšeobecňujúca konštatácia, že nesplnenie povinnosti súdu postupovať podľa § 181 ods. 2 CSP nebráni strane v jej procesnej aktivite – ako už bolo uvedené, toto opomenutie súdu bráni strane v jej procesnej aktivite v podobe realizácie práva reagovať relevantným (a pre jej úspech v konaní nezriedka nevyhnutným) spôsobom práve na podstatné informácie zo strany súdu, na poskytnutie ktorých má právo. Rozhodovacia prax zľahčovaním nesplnenia zákonnej povinnosti zo strany súdu podľa autora nenapomáha zamýšľanému naplneniu cieľa zahrnutia základných procesných princípov do legálneho textu, ktorým je normatívne vyjadrenie želanej hodnoty civilného procesu, teda toho, „čo má byť“.[27]

---

[27] Pozri ŠTEVČEK, M. in: ŠTEVČEK – FICOVÁ – BARICOVÁ – MESIARKINOVÁ – BAJÁNKOVÁ – TOMAŠOVIČ a kol., *c. d.*, s. 31.

3. ZMENA PREDBEŽNÉHO PRÁVNEHO POSÚDENIA VECI ZO STRANY SÚDU

3.1 SPOLOČNÉ POZNÁMKY

Právne posúdenie veci nie je, *ipso facto*, statické. Vyvíja sa v závislosti od obsahu podaní strán sporu už v priebehu písomnej fázy konania. V čase, keď ho súd prvýkrát obligatórne prezentuje stranám (predbežné prejednanie sporu alebo prvé pojednávanie), by malo byť do určitej miery komplexné (vzhľadom na skutočnosť, že strany boli vo výzve na podanie repliky a dupliky poučené o možnom uplatnení sudcovskej koncentrácie v ďalšom priebehu konania,[28] by už mali byť z ich strany uplatnené všetky prostriedky procesného útoku a procesnej obrany, ktoré im sú známe a ktoré považujú za relevantné). Poznatky, ktoré prinesie vykonanie dôkazov, reakcie na vykonané dôkazy a prípustné novoty však dopĺňajú skutkový základ o ďalšie zistenia, ktoré súd priebežne vyhodnocuje. Takýto zmenený skutkový základ môže vyústiť do odlišného právneho posúdenia veci.

Zmena právneho posúdenia veci zo strany súdu môže mať rozmanitú podobu [súd dospeje k názoru, že hmotnoprávne sa jedná o iný právny vzťah v porovnaní s jeho doterajším náhľadom, alebo ide o ten istý druh právneho vzťahu, ale zmenila sa podstatná okolnosť v jeho posúdení, napr. premlčanie, alebo naopak, naposledy súd oznámil, že sa mu javí nárok premlčaný, a teraz považuje vznesenú námietku premlčania za neprípustnú pre zneužitie práva, resp. pre rozpor s dobrými mravmi, či zmena posúdenia podmienok pre podanie určovacej žaloby podľa § 137 písm. c) alebo d) CSP[29] a podobne]. V takejto situácii sa oprávnene ponúka otázka, či vedomosť o tejto zmene v prebiehajúcom konaní má pre strany sporu význam. Záporná odpoveď sa nám v kontexte nastavenia civilného sporového procesu nejaví ako správna, pretože je v rozpore prinajmenšom s právnou istotou, hospodárnosťou a rýchlosťou konania a oslabuje možnosť strany (teraz už nesprávne inštruovanej súdom ohľadom jeho právneho posúdenia veci) uniesť svoje procesné bremená. Naopak, za prirodzenú odpoveď považujeme, že pre strany je nevyhnutné poznať zmenu „právneho pohľadu“ súdu na vec, pretože len toto poznanie im umožní oponovať tomuto novému názoru (tak, ako vyžaduje už citovaná judikatúra), alebo zmeniť stratégiu (napríklad v podobe snahy dosiahnuť zamietnutie žaloby z iného dôvodu, uvedením tvrdení a argumentov, ktoré sa podľa doterajšieho obsahu spisu a prezentovaného právneho názoru súdu legitímne nejavili ako podstatné). Áno, na prvý pohľad sa môže zdať, že takýto posun aktivity strán sporu odporuje povinnosti tvrdenia a dôkaznej povinnosti v spojení s koncentráciou, pretože konanie sa „na časovej osi“ nachádza za momentom, dokedy boli strany povinné uplatniť svoje prostriedky procesného útoku alebo obrany. Zároveň je však zjavné, že pri rešpektovaní

[28] Pozri § 167 ods. 3 a 4 CSP.

[29] Zmena v posúdení podmienok pre podanie určovacej žaloby podľa uvedených ustanovení má kruciálne následky, a pokiaľ súd žalobcovi neoznámi, že podľa jeho zmeného právneho názoru naliehavý právny záujem na určení práva zo zákona nevyplýva [§ 137 písm. c) CSP], resp. ak súd dospeje k názoru o tom, že sa nestotožňuje s názorom žalobcu o tom, že možnosť určenia žalovanej právnej skutočnosti vyplýva z osobitného právneho predpisu [§ 137 písm. d) CSP], žalobcovi bez jeho reakcie hrozí strata sporu.

procesnej ekonómie a rýchlosti konania strany sporu a súd v doterajšom priebehu konania uvažovali o tom, či ten-ktorý prostriedok procesného útoku alebo procesnej obrany je relevantný, a strany sporu neuplatňovali to, čo považovali za irelevantné. Zmena právneho posúdenia veci zo strany súdu môže znamenať získanie relevancie doteraz nepoužitého prostriedku procesného útoku alebo procesnej obrany. Posúdenie legitímnosti názoru o doterajšej irelevantnosti „až teraz" uplatneného prostriedku procesného útoku alebo procesnej obrany patrí, samozrejme, súdu, a bude závisieť z nemalej miery od argumentácie strany sporu, toto posúdenie je však z pohľadu predmetu tohto príspevku sekundárne. Sústreďujeme sa na naplnenie primárneho predpokladu – aby sa strana sporu dozvedela o zmene predbežného právneho posúdenia veci súdom, mohla prehodnotiť efektívnosť svojej doterajšej procesnej aktivity a reagovať na posun v konaní ešte pred vydaním rozhodnutia vo veci samej.

Pre úplnosť dodávame, že k ovplyvneniu právneho posúdenia veci môže (okrem zmien v skutkových zisteniach súdu) dôjsť aj v dôsledku zmeny právnej úpravy s okamžitou aplikabilitou, zmeny na vec dopadajúcej rozhodovacej činnosti najvyšších súdnych autorít,[30] alebo v dôsledku kasačnej záväznosti rozhodnutia opravného súdu, či ústavného súdu. K tejto zmene môže dôjsť v rozličných štádiách konania a na rozličných stupňoch súdnej sústavy. Potenciálne predbežné právne posúdenie najviac variuje pri tzv. usporiadacích žalobách [§ 137 písm. b) CSP].[31]

Zvýrazňujúc hlavný predmet záujmu tohto príspevku (zmena právneho posúdenia veci súdom v priebehu konania), ak nadviažeme na náš názor, podľa ktorého je riadne splnenie povinnosti uvedenej v § 181 ods. 2 CSP súdom dôležitým nástrojom predchádzania prekvapivého rozhodnutia (ktorý nemôže byť braný len ako formalita) a zmyslom a účelom jeho existencie je umožniť strane sporu relevantne a efektívne reagovať na informácie poskytnuté zo strany súdu ešte pred rozhodnutím súdu vo veci samej, považujeme za logické a nevyhnutné, aby súd stranám oznámil aj prípadnú zmenu svojho predbežného právneho posúdenia veci. Totiž, súdom komunikované predbežné právne posúdenie veci, ktoré už nie je aktuálne, nemá pre stranu sporu – vzhľadom na účel tohto oznámenia – žiadnu hodnotu a neumožňuje jej ovplyvniť výsledok sporu, teda splniť to, čo od neho zákonodarca striktne očakáva. Bez „aktualizácie" prezentovaného predbežného právneho posúdenia veci tak dochádza k vyprázdneniu procesného nástroja, ktorý je súčasťou práva na spravodlivý proces. Sme si vedomí skutočnosti, že právna úprava takúto povinnosť súdu explicitne neukladá (s výnimkou § 382 CSP v odvolacom konaní, pozri ďalej), aplikujúc okrem gramatického výkladu aj celkové nastavenie koncepcie sporového procesu, základné procesné princípy a právo na spravodlivý proces však opäť vyslovujeme hypotézu tohto výskumu: *„Pre realizáciu zákazu prekvapivého*

---

[30] Pozri Nález Ústavního soudu ČR sp. zn. I. ÚS 2872/18 z 23. júla 2019, podľa ktorého: *„Pokud soud v řízení o náhradě škody za nesprávní úřední postup poté, co v jeho průběhu dojde ke změně judikatury Nejvyššího soudu, nepoučí účastníka ve smyslu § 118a o.s.ř. konkrétně o povinnosti tvrdit a prokazovat ty skutkové okolnosti, které z hlediska hypotézy použité hmotněprávní úpravy mohou přivodit příznivé rozhodnutí ve věci, poruší práva účastníka zaručená čl. 36 odst. 1 a 36 odst. 3 Listiny základních práv a svobod."*

[31] K špecifikám dokazovania pozri napr. LÖWY, A. – KOĽVEKOVÁ, V. Modifikácie prejednacieho princípu v sporoch o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva a o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. 2025, Vol. LXXI, č. 4, s. 219–236.

rozhodnutia a pre naplnenie účelu inštitútu oznámenia predbežného právneho posúdenia veci je nevyhnutné zo strany súdu komunikovať stranám sporu aj zmenu predbežného právneho posúdenia veci, ku ktorému dôjde v priebehu konania tak, aby na túto zmenu mohli strany efektívne reagovať ešte pred vydaním rozhodnutia vo veci samej."

3.2 ZMENA PREDBEŽNÉHO PRÁVNEHO POSÚDENIA V PRIEBEHU KONANIA NA PRVEJ INŠTANCII

Z pohľadu rozsahu prejednania veci pri poskytovaní súdnej ochrany ohrozenému alebo porušenému právu uskutočňuje najviac úkonov súd prvej inštancie. Tento súd zisťuje skutkový stav „v celej jeho šírke" (v čo najlepšej kvalite, avšak v rámci limitov procesnej aktivity strán sporu[32]) a podrobuje ho právnemu posúdeniu.

Ako už bolo uvedené, právne posúdenie veci nie je statické. V konkrétnej veci je prirodzeným možným dôsledkom dynamiky konania a vývoja budovania skutkového základu, že získanie ďalších poznatkov privedie súd k odlišnému (aj keď možno ešte stále nie finálnemu) právnemu posúdeniu veci (okrem už skôr uvedených príkladov je ďalším úvaha o bezdôvodnom obohatení z dôvodu vyvrátenia splnenia esenciálnej náležitosti žalovaného zmluvného typu, resp. ostatného súdom predbežne uvažovaného zmluvného typu). Je vysoko pravdepodobné, že pri diferentnom predbežnom právnom posúdení veci bude pre úspech strany v spore potrebná iná procesná aktivita (napríklad, bude potrebné uniesť dôkazné bremeno vo vzťahu k inej skutočnosti, ktorá sa v doterajšom priebehu konania nejavila ako relevantná). Stratégia, ktorú si strana zvolila po predstavení predbežného právneho posúdenia (založená na legitímnom očakávaní toho, že smer, ktorým ju súd splnením povinností uvedených v § 181 ods. 2 CSP „naviedol", je správny), už nebude spôsobilá doviesť ju k úspechu v spore. V dynamike konania teda ide o „spojené nádoby" – nové skutkové zistenia privodili odlišné právne posúdenie veci a na dosiahnutie opätovnej zmeny predbežného právneho posúdenia alebo na dosiahnutie úspechu pri novom právnom posúdení veci bude potrebné preukázať diferentné skutočnosti. Povinnosť tvrdenia (a nadväzujúca dôkazná povinnosť) sa vzťahuje na to, čo je relevantné, pričom sa nedá vyhnúť tomu, že posúdenie relevantnosti je prvotne subjektívnym posúdením strany. Strana neuvádza skutočnosti, ktoré sa v danom momente konania nejavia ako dôležité, a to práve s ohľadom na rýchlosť a hospodárnosť konania. Preto je dôležité, aby sa strana o zmene v tejto kategórii, t.j. o tom, že určitá skutočnosť prestala byť relevantnou a iná skutočnosť sa relevantnou stala,

---

32 Prejednací princíp spolu s koncentráciou konania a princípom formálnej pravdy skutočne limituje súd pri budovaní perfektného skutkového základu [pozri napr. MOLNÁR, *Procesná aktivita sporovej strany ako limit prieskumu v opravnom konaní*; KOĽVEKOVÁ, V. Sudcovská koncentrácia konania vo svetle budovania skutkového základu súdneho rozhodnutia v civilnom sporovom konaní. *Studia Iuridica Cassoviensia*. 2021, roč. 9, č. 1, s. 34–43; KOĽVEKOVÁ, V. Vplyv procesnej aktivity sporových strán a uplatňovania sudcovskej koncentrácie konania na dokazovanie v civilnom sporovom konaní. *Societas et Iurisprudentia*. 2021, roč. 9, č. 4, s. 79–101; KOĽVEKOVÁ, V. Koncentrácia procesnej aktivity sporových strán v rozhodovacej činnosti najvyšších súdnych autorít Českej a Slovenskej republiky. In: MOLNÁR, P. – KUŠNÍRIKOVÁ, M. – BARTKO, M. a kol. (eds.). *Košické dni súkromného práva VI.: recenzovaný zborník vedeckých prác*. Košice, Vydavateľstvo ŠafárikPress UPJŠ, 2026, s. 213–224].

dozvedela v takom čase, aby mohla reagovať efektívne, t.j. ovplyvniť názor súdu pre blížiace sa rozhodnutie, nie až *ex post* v opravnom konaní.

Odborná spisba nevyslovuje požiadavku oznamovania zmeny predbežného právneho posúdenia v priebehu konania tak, aby na tento nový právny názor súdu mohla strana efektívne reagovať ešte pred rozhodnutím vo veci samej. Sedlačko zastáva názor, podľa ktorého ak dôjde k zmene predbežného právneho posúdenia, je potrebné odôvodniť túto zmenu (až) v meritórnom rozhodnutí.[33] Löwy a Mitterpachová[34] nevidia dôvod na výslovné oznamovanie zmeny predbežného právneho posúdenia veci smerom k stranám s tým, že predbežné právne posúdenie bolo poskytnuté stranám pred vykonaním dokazovania, v dôsledku ktorého sa podstatne môžu zmeniť okolnosti sporu, strany sú v rámci procesnej ostražitosti povinné adekvátne reagovať na priebeh sporu a konečné právne posúdenie môžu namietať v odvolaní. Tieto názory sa síce vyznačujú praktickitou, ale z doktrinálneho hľadiska za ich slabinu považujeme práve to, že strany sa stále riadia pôvodne predstaveným právnym názorom súdu a bez komunikácie jeho zmeny zo strany súdu môže byť ich reakcia na priebeh konania nesprávna. Nemyslíme si, že za existencie zákazu prekvapivých rozhodnutí je povinnosťou strany „uhádnuť" v rámci priebehu sporu zmenu právneho posúdenia veci zo strany súdu. Podstatou koncepcie silného sudcu je práve efektívne usmerňovanie priebehu konania dialógom so stranami sporu tak, aby rozhodol spravodlivo, v primeranom čase a hospodárne. Ak súd zavádza strany sporu už neaktuálnym predbežným právnym posúdením veci, je diskutabilné, či im poskytuje spravodlivú možnosť uniesť ich zodpovednosť za výsledok sporu. Je pravdou, že strana má právo brániť sa proti právnemu názoru súdu, uvedenému v rozhodnutí, odvolaním, a teda ho môže zvrátiť. Podstatu prekvapivého rozhodnutia ako neželaného stavu, ktorému je súd povinný predchádzať, však vnímame „už" vo vydaní takéhoto rozhodnutia,[35] nie „až" v nadobudnutí právoplatnosti prekvapivého rozhodnutia. Za súčasť tejto konštrukcie je potrebné považovať právo strany polemizovať s právnym názorom súdu ešte pred vydaním rozhodnutia, nie až v opravnom konaní. Ako vyplýva z doterajších odkazov na judikatúru, časový faktor „pred vydaním rozhodnutia" nie je v judikatúre k prekvapivým rozhodnutiam otázny.

Zákaz prekvapivého rozhodnutia nie je to isté, ako právo tvrdiť a napádať nesprávne právne posúdenie. V prvom prípade ide o procesnú vadu, v druhom a vadu právnu. Už sme uviedli, že právny záver prekvapivého rozhodnutia môže byť (vo vzťahu k vystavanému skutkovému základu) vecne správny. Problematickým však môže byť práve postup súdu, v ktorom strana nebola (alebo bola nesprávne) inštruovaná k svojej procesnej aktivite, v dôsledku čoho nebola jej „skutková" aktivita správna.

Rozhodovacia prax súdov sa k otázke potreby prezentovať stranám sporu zmenu predbežného právneho posúdenia veci stavia prevažne rezervovane (nezriedka

---

[33] SEDLAČKO, *c. d.*, s. 724.

[34] LÖWY – MITTERPACHOVÁ, *c. d.*, s. 780–781.

[35] Porovnaj Nález Ústavního soudu ČR sp. zn. II. ÚS 798/25 z 22. júla 2025, podľa ktorého: *„O překvapivé rozhodnutí jde mj. tehdy, nedostanou-li účastníci řízení příležitost vyjádřit se k odlišnému hodnocení důkazů nebo k odlišnému právnímu hodnocení. Zákaz překvapivých rozhodnutí znamená, že účastníci řízení musí mít možnost účinne argumentovat ve vztahu ke všem otázkám, na jejichž řešení bude rozhodnutí soudu spočívat."*

vychádzajúc z bagatelizácie povinností uvedených v § 181 ods. 2 CSP) a za postačujúce považuje, ak súd vysvetlí zmenu predbežného právneho posúdenia až v rozhodnutí vo veci samej.[36] Možno však uviesť aj recentné rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorý v neoznámení zmeny právneho posúdenia (aj keď išlo o zmenu právneho posúdenia po vrátení veci na opätovné prejednanie) vzhliadol porušenie práva na spravodlivý proces.[37] Vecne sa zaoberal otázkou oboznámenia strán sporu so zmenou pôvodne oznámeného predbežného právneho názoru súdu stranám súdu aj Krajský súd v Banskej Bystrici.[38]

Podľa nášho názoru, pokiaľ nedôjde k oznámeniu zmeny právneho posúdenia veci súdom, súd vlastne necháva strany v omyle o jeho právnom posudzovaní prejednávanej veci a hrozí, že ich ďalšia procesná aktivita bude kontraproduktívna. Skutočnosť, že súd na základe relevantného vývoja dospel k inému predbežnému právnemu posúdeniu veci, podľa nášho názoru bez ďalšieho neznamená, že k rovnakej zmene právneho posúdenia mali dospieť aj strany sporu. Preto pre zachovanie zmyslu povinnosti súdu poskytnúť stranám sporu relevantnými informáciami „návod" na ich ďalší procesný postup považujeme za nevyhnutné, aby súd stranám vhodne uviedol svoje nové predbežné právne posúdenie veci tak, aby mohli strany efektívne reagovať.[39] Argumentácia proti takémuto „zdržiavaniu" potrebou rýchlosti konania podľa nášho názoru neobstojí, nakoľko samotná rýchlosť konania bez súčasného spravodlivého prejednania a rozhodnutia veci nie je udržateľnou hodnotou a následné opätovné prejednanie veci konanie v skutočnosti predĺži.

---

[36] Spomedzi viacerých za krajný považujeme názor vyslovený Krajským súdom v Trenčíne v jeho rozsudku sp. zn. 27Co/24/2024 z 28. januára 2025 (bod 45), podľa ktorého (potom, čo súd skonštatoval, že súd prvej inštancie nepostupoval na prvom pojednávaní v zmysle § 181 ods. 2 CSP): *„Nakoniec v podmienkach tejto veci by reálne výsledok konania, ani správanie žalobcu v reakcii naň nijako neovplyvnilo ani oznámenie predbežného právneho posúdenia súdom prvej inštancie na prvom pojednávaní, či spornosti/nespornosti skutkových tvrdení so zreteľom na to, že v tom čase neboli známe skutočnosti v ktorých má pôvod posúdenie esenciálnej otázky pre rozhodnutie o nároku žalobcu, a to neplatnosti dojednania o zmluvnej pokute, ktoré vyplynuli až z následne vykonaného dokazovania, v ktorom štádiu už súd prvej inštancie takúto povinnosť nemal (rozumej postup podľa § 181 ods. 2 CSP). Reálne teda namietaná vada procesného postupu súdu prvej inštancie nebola spôsobilá výsledok sporu, či možnosť realizovať procesné oprávnenia žalobcu ovplyvniť a udržateľne viesť k záveru o naplnení dôvodu na odvolanie uvedeného v ust. § 365 ods. 1 písm. b/ CSP."*

[37] Uznesenie Krajského súdu v Prešove sp. zn. 16Co/3/2024 zo 14. marca 2024 (bod 12): *„V postupe súdu absentuje vyslovenie predbežného právneho názoru (§ 181 ods. 2 CSP), že mieni vec posúdiť rozdielne od názoru dovolacieho súdu a tým znemožnil žalobcovi uplatniť prostriedky procesnej obrany. O zmene právneho názoru a iného právneho posúdenia veci bol súd povinný informovať žalobcu a dať mu možnosť zmenený právny názor vyvrátiť. Civilný sporový poriadok stojí na zásade predvídateľnosti rozhodnutí súdu. Strany sporu by nemali byť zaskočené možným iným právnym posúdením veci súdom bez toho, aby im bolo umožnené tvrdiť skutočnosti významné z hľadiska sudcovho právneho názoru a navrhnúť k ich preukázaniu dôkazy."*

[38] Pozri Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 43Co/99/2025 z 26. marca 2026. Odvolateľ namietal prekvapivú zmenu právneho posúdenia súdom prvej inštancie. Odvolací súd preskúmal priebeh pojednávania a konštatoval, že okresný súd zmenu právneho posúdenia k relevantnej skutočnosti (platnosť konkurenčnej doložky), ku ktorej došlo dokonca na prvom pojednávaní po oznámení predbežného právneho posúdenia veci a po vykonaní výsluchu strán, stranám riadne oznámil a strany v ďalších podaniach pracovali už s týmto posúdením.

[39] Opäť možno poukázať na už citovaný Nález Ústavního soudu ČR sp. zn. II. ÚS 798/25 z 22. júla 2025.

Vychádzajúc z prevalentnej aplikačnej praxe, pre dosiahnutie oboznamovania strán sporu so zmenami predbežného právneho posúdenia súdom bude nevyhnutná legislatívna zmena procesného kódexu. Andrejčík[40] navrhuje legislatívne upraviť povinnosť súdu znovu uviesť predbežné právne posúdenie veci v troch situáciách (zmena zákonného sudcu, vrátenie veci na ďalšie konanie po kasácii predchádzajúceho rozhodnutia a pripustenie zmeny žaloby). Tento návrh považujeme za vhodný a vystihujúci konkrétne problematické situácie, avšak nie dostatočný. Navrhovaná zmena nevyčerpáva ostatné prípady, v ktorých je ďalšie „spoliehanie sa" na prezentované predbežné právne posúdenie veci pre stranu kontraproduktívne. Preto by sme za náležité považovali doplnenie nového odseku 6 do § 181 CSP v nasledovnom znení: *„(6) Ak súd v priebehu konania dospeje k zmene predbežného právneho posúdenia veci, uvedie stranám sporu nové právne posúdenie veci pred vyhlásením dokazovania za skončené alebo pred vyhlásením rozhodnutia vo veci samej. Platí to aj v prípade zmeny zákonného sudcu, vrátenia veci na ďalšie konanie alebo pripustenia zmeny žaloby."*

3.3 ZMENA PREDBEŽNÉHO PRÁVNEHO POSÚDENIA VECI V ODVOLACOM KONANÍ

Pokiaľ je oprávnenou osobou včas podané odvolanie, nenadobudne napadnuté rozhodnutie právoplatnosť, dokiaľ o odvolaní právoplatne nerozhodol odvolací súd (§ 367 ods. 1 CSP; § 206 ods. 1 OSŘ[41]). V priebehu odvolacieho konania vec nie je právoplatne skončená a odvolací súd má možnosť (v niektorých prípadoch dokonca povinnosť[42]) zasahovať do doteraz zisteného skutkového stavu v podobe zopakovania alebo doplnenia dokazovania. Skutkové zistenia, získané týmito procesnými úkonmi, môžu vyústiť do diferentných právnych záverov v porovnaní so závermi súdu prvej inštancie. Takisto môže odvolací súd zmeniť právne posúdenie skutkového stavu zisteného súdom prvej inštancie.

Ústavný súd SR charakterizoval rozhodnutie odvolacieho súdu ako prekvapivé predovšetkým vtedy, ak odvolací súd založí svoje rozhodnutie vo veci na iných zásadne odlišných právnych záveroch ako súd prvého stupňa, pričom zároveň odvolací súd účastníkovi konania neumožní vyjadriť sa k jeho iným (odlišným) právnym záverom, teda účastník konania nemá možnosť právne argumentovať, prípadne predkladať nové dôkazy, ktoré sa z hľadiska doterajších právnych záverov súdu prvého stupňa nejavili

---

40 ANDREJČÍK, *c. d.*, s. 403.

41 Pozn. podľa § 206 ods. 1 OSŘ je ďalším predpokladom devolutívneho účinku podaného odvolania aj skutočnosť, že toto odvolanie je prípustné.

42 Podľa § 390 CSP (zásada „jedenkrát a dosť") je odvolací súd povinný vec sám rozhodnúť (tzn. potvrdiť alebo zmeniť napadnuté rozhodnutie) v prípade, ak zrušil prvý „riadny" rozsudok (riadny v zmysle nie osobitných druhov rozsudkov) a prejednáva odvolanie proti druhému riadnemu rozsudku v poradí. K tejto téme a prípadným výnimkám pozri napr. MOLNÁR, P. K niektorým prípadom „dotvárania" Civilného sporového poriadku Ústavným súdom Slovenskej republiky. In: MOLNÁR – KUŠNÍRIKOVÁ – BARTKO a kol. (eds.), *c. d.*, s. 133–135.

ako významné.[43] Najvyšší súd[44] rekapituloval náhľad na prekvapivé rozhodnutie nasledovne: „[…] *rozhodnutie, v ktorom odvolací súd (na rozdiel od súdu prvého stupňa) za rozhodujúcu považoval skutočnosť, ktorú nikto netvrdil alebo nepopieral, resp. ktorá nebola predmetom posudzovania súdom prvého stupňa. Prekvapivým je rozhodnutie odvolacieho súdu nečakane založené na iných právnych záveroch než rozhodnutie súdu prvého stupňa resp. rozhodnutie, ktoré z pohľadu výsledkov konania na súde prvého stupňa je nečakane založené na iných (nových) dôvodoch, než na ktorých založil svoje rozhodnutie súd prvého stupňa a účastník konania nemal možnosť namietať správnosť (nového) právneho záveru zaujatého až v odvolacom konaní.*“

De lege lata prekvapivému rozhodnutiu odvolacieho súdu bráni výslovná povinnosť súdu oznámiť stranám zamýšľanú aplikáciu právnej normy, ktorá v doterajšom priebehu konania aplikovaná nebola (§ 382 CSP[45]). Judikatúra potvrdzuje dôležitosť predpokladu, že táto doteraz nepoužitá norma bude pre záver odvolacieho súdu rozhodujúca.[46] Účel § 382 CSP je nepochybne rovnaký ako § 181 ods. 2 CSP[47] – prevencia vydania prekvapivého rozhodnutia, pričom považujeme za vhodné podotknúť, že zákon pri normovaní tejto povinnosti nerozlišuje medzi situáciou, kedy odvolací súd vec právoplatne skončí (t.j. odvolací súd napadnuté rozhodnutie potvrdí alebo zmení), a situáciou, kedy bude vec vrátená súdu prvej inštancie na opätovné prejednanie a rozhodnutie veci. Právna úprava teda ukladá odvolaciemu súdu povinnosť prezentovať stranám zámer aplikovať „novú právnu normu“ nielen v prípade, ak hodlá vec právoplatne skončiť (a strany by sa bez realizácie § 382 nové právne posúdenie dozvedeli až z rozhodnutia, ktoré už nemožno napadnúť riadnym opravným prostriedkom), ale aj v prípade, keď hodlá využiť kasačné oprávnenie a jeho záväzný právny názor ešte bude predmetom aplikácie súdom nižšieho stupňa [a strany budú mať možnosť snažiť sa dosiahnuť zmenu právneho posúdenia v ďalšom konaní (k možnému odklonu od záväzného právneho názoru pozri ďalej)]. Tento (zdanlivo okrajový) detail považujeme za prínosný z pohľadu materiálneho naplnenia práva na spravodlivý proces pri zmene právneho posúdenia veci súdom, a zároveň za ukážku toho, že zákonodarca sa „priebežnému“ prezentovaniu zmeny právneho posúdenia súdom nebráni.

Ani pri aplikácii § 382 CSP neobstojí izolovaný gramatický výklad textu zákona. Informačná povinnosť sa vzťahuje na použitie právnej normy, ktorá doteraz „vôbec nebola v hre“ (tzn. nebola v doterajšom priebehu konania uvedená ako referenčná norma

---

43 Napríklad Nález Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 736/2016 z 5. decembra 2017.

44 Uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 9 XCdo 400/2016 z 15. augusta 2017 (s odkazmi na rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 7 Cdo 102/2011, sp. zn. 2 Cdo 226/2011 a sp. zn. 5 Cdo 46/2011).

45 *„Ak má odvolací súd za to, že sa na vec vzťahuje ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce, vyzve strany, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili.“* V Občianskom súdnom poriadku mal obdobné znenie § 213 ods. 2.

46 Pozri napríklad Uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 7Cdo 1/2018 z 21. marca 2018.

47 Samozrejme, v časti § 181 ods. 2 CSP, týkajúcej sa právneho posúdenia veci, nie pokiaľ ide o skutkové tvrdenia a dôkazné návrhy, čo je logické vzhľadom na štádium, v ktorom sa konanie nachádza. Dôvodová správa k Civilnému sporovému poriadku k § 382 (v návrhu zákona to bol § 375, pozn.) výslovne uvádza, že toto ustanovenie má za cieľ predísť tzv. prekvapivým rozhodnutiam a označuje ho za *„korelát vyslovenia právneho názoru pred súdom prvej inštancie aj v odvolacom konaní“*.

pre posúdenie skutkového stavu zo strany súdu, ani strán sporu), avšak nemožno s absolútnou platnosťou vyvodiť záver, že sa *a contrario* nevzťahuje na odlišný právny záver pri aplikácii totožnej normy na totožný skutkový stav. Podľa okolností konkrétneho prípadu, aj právne posúdenie odvolacieho súdu (napr. extenzívny výklad normy, zohľadnenie novej judikatúry najvyšších súdnych autorít a podobne), nevyhovujúce doslovnému zneniu § 382 CSP, môže vyžadovať jeho aplikáciu. Opäť je totiž potrebné vychádzať z kontextu právnej úpravy a účelu tohto procesného inštitútu – zabrániť vydaniu prekvapivého (tentokrát odvolacieho) súdneho rozhodnutia, pod ktorým je v zmysle vyššie uvedenej judikatúry potrebné rozumieť rozhodnutie založené na zásadne odlišných právnych záveroch ako súd prvého stupňa, pričom strana nemala možnosť právne argumentovať, prípadne predkladať nové dôkazy, ktoré sa z hľadiska doterajších právnych záverov súdu prvého stupňa nejavili ako významné, a nemala možnosť namietať správnosť právneho záveru, ktorý súd zaujal až v odvolacom konaní. Na druhej strane, na doplnenie ďalšej právnej argumentácie odvolacím súdom na zvýraznenie správnosti právneho názoru súdu prvej inštancie pri potvrdení napadnutého rozhodnutia uvedené ustanovenie nedopadá.

Vzhľadom na skutočnosť, že odvolací súd svojim potvrdzujúcim alebo zmeňujúcim rozhodnutím vec právoplatne končí, rozhodovacia prax dovolacieho súdu a ústavného súdu sa k prípadnému porušeniu povinnosti podľa § 382 CSP stavia pomerne rigidne. Napríklad dovolací súd[48] zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené rozhodnutie súdu prvej inštancie, avšak na základe iných ustanovení použitého právneho predpisu bez toho, aby odvolací súd strany vyzval na vyjadrenie sa k tomuto novému právnemu posúdeniu veci.

Podobne Ústavný súd SR[49] vyslovil porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom odvolacieho súdu, ktorý potvrdil uznesenie okresného súdu o zastavení exekúcie (v ktorom bolo dôvodom zastavenia exekúcie splnenie dlhu) ako vecne správne, avšak z iného právneho dôvodu (nespôsobilosť exekučného titulu) bez toho, aby dal účastníkom možnosť vyjadriť sa k použitiu právnej normy, ktorá v doterajšom priebehu konania nebola aplikovaná a bola pre rozhodnutie odvolacieho súdu rozhodujúca. Ústavný súd vyslovil aj porušenie práv sťažovateľa uznesením dovolacieho súdu, ktorý bagatelizoval formálnu aplikáciu § 382 CSP odvolacím súdom bez materiálneho neplnenia účelu tohto procesného nástroja.[50]

---

48 Uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2Obdo/44/2021 z 30. novembra 2021.

49 Nález Ústavného súdu SR sp. zn. II. ÚS 137/2017 z 22. júna 2017.

50 Pozri Nález Ústavného súdu SR sp. zn. II. ÚS 43/2020 z 26. mája 2020. Odvolací súd síce vyzval strany sporu na vyjadrenie sa k použitiu doteraz neaplikovanej právnej normy, avšak vyjadrenie žalobcu doručil žalovanému len dva dni pred už vytýčeným termínom verejného vyhlásenia rozsudku. Odvolací súd tak zmaril možnosť žalovaného kontradiktórne polemizovať s novým právnym posúdením veci. Dovolací súd posúdil namietaný postoj krajského súdu tak, že síce výzvu podľa § 382 CSP považoval za plnenie osobitného druhu manudukčnej povinnosti, ktorej podstatou je predísť vydaniu prekvapivého rozhodnutia, avšak *„právo na spravodlivý proces je v tomto prípade potrebné považovať za zachované samotným doručením podania protistrane“*.

3.4 ZMENA PRÁVNEHO POSÚDENIA VECI V DOVOLACOM KONANÍ

Dovolacie konanie je špecifickým opravným konaním, v ktorom opravný súd preskúmava právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, a to striktne v rozsahu dovolateľom vymedzených a uplatnených vád zmätočnosti a/alebo nesprávneho právneho posúdenia veci za niektorej zo zákonom predpokladaných judikatórnych situácií.[51] Dovolací súd nie je skutkovým súdom[52] a teda k zmene právneho posúdenia nemôže dôjsť v dôsledku ďalších skutkových poznatkov.

Požiadavky na argumentáciu tvrdeného nesprávneho právneho posúdenia veci sú pomerne náročné čo do identifikovania právnej otázky a jej relevancie pre právny záver napadnutého rozhodnutia, ako aj čo do uvedenia samotnej nesprávnosti právneho záveru súdu (§ 421 ods. 1 a § 432 CSP). Keďže skúmanú právnu otázku, ktorej iného posúdenia sa domáha, vymedzuje dovolateľ, dovolací súd je uplatneným dovolacím dôvodom viazaný (§ 440 CSP), protistrana má právo vyjadriť sa k dovolaniu (§ 436 ods. 3 CSP) a dovolateľ má právo podať repliku k tomuto vyjadreniu (§ 436 ods. 4 CSP), je jasné, s akým právnym posúdením, odlišným od právneho posúdenia odvolacieho súdu vyjadreného v napadnutom rozhodnutí, dovolací súd pracuje. V dovolacom konaní preto v zásade nevidíme priestor na vydanie prekvapivého rozhodnutia. Pokiaľ by sa tak stalo (dovolací súd by naložil s dovolacou argumentáciou svojvoľne a dospel by k nepodloženému právnemu záveru[53]), bolo by namieste uvažovať o tom, či dovolacie rozhodnutie neatakuje základné právo na súdnu ochranu a právo na spravodlivé súdne konanie.

3.5 ZMENA PREDBEŽNÉHO PRÁVNEHO POSÚDENIA VECI PO POVOLENÍ OBNOVY KONANIA

Len čo nadobudne rozsudok o povolení obnovy konania právoplatnosť, súd bez ďalšieho vec znova prejedná a prihliadne pri tom na všetko, čo vyšlo najavo v pôvodnom konaní aj v obnovenom konaní (§ 416 CSP). Obnoveným môže byť konanie na súde prvej inštancie, alebo konanie na odvolacom súde. Keďže právna úprava neustanovuje odlišnosti pre procesný postup súdu po povolení obnovy konania (*iudicium rescissorium*), na obnovené konanie sa vzťahuje právna úprava konania na príslušnej inštancii. Na tomto mieste však nemožno opomenúť, že pri dôvodoch obnovy konania podľa § 397 písm. a) a b) CSP (komparatívne § 228 ods. 1 OSŘ) je dikciu § 416 CSP („všetko“) potrebné aplikovať reštriktívne – prípustnými novotami pri opätovnom prejednaní veci budú len tie, ktoré úspešne prešli „filtrom“ skúmania prípustnosti v konaní

---

[51] Komparatívne hodno spomenúť, že v Slovenskej republike sa dovolaním pre nesprávne právne posúdenie nemožno domáhať odklonu od ustálenej rozhodovacej činnosti [porovnaj § 421 ods. 1 písm. a) až c) CSP a § 237 OSŘ *in fine* (*„anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak“*)].

[52] Skutkové dokazovanie môže byť vykonané len vo vzťahu k prípustnosti a včasnosti dovolania (§ 435 CSP).

[53] Podotýkame, že dovolací súd môže napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zmeniť, ak je jedinou ním identifikovanou vadou nesprávne právne posúdenie veci (§ 449 ods. 3 CSP). Ak dovolací súd identifikuje (aj) vadu zmätočnosti, výsledkom dovolacieho prieskumu bude kasácia napadnutého rozhodnutia (§ 449 ods. 1 CSP).

o povolení obnovy konania (*iudicium rescindens*). Prípustnosť ďalších prostriedkov procesného útoku a obrany, ktoré budú uplatnené v kontradiktórnej reakcii na tieto „povolené" novoty, bude vecou individuálneho posúdenia súdu[54]. V opačnom prípade by bola popretá koncentrácia dovtedajšieho konania a bazálne striktné nastavenie prípustnosti novôt pre povolenie obnovy konania.

Napadnuté rozhodnutie počas opätovného prejednávania veci existuje ďalej („len" sa neuplatňujú jeho účinky). Cieľom žalobcu v obnovenom konaní je zmena rozhodnutia v jeho prospech a nahradenie pôvodného rozhodnutia novým – logicky a jasne teda žalobca smeruje k dosiahnutiu diferentného právneho posúdenia veci súdom v porovnaní s pôvodným konaním.

Na začiatku opätovného prejednania je právne posúdenie veci totožné s finálnym právnym posúdením pri vydaní napadnutého rozhodnutia. Keďže strany toto právne posúdenie poznajú z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia, nie je potrebné ho opätovne prezentovať zo strany súdu. Ako však vyplýva z podstaty tohto mimoriadneho opravného konania, pri samotnom opätovnom prejednaní veci môže práve vďaka uplatneným novotám a reakciám na ne dôjsť k zmene právneho posúdenia veci.

Ak ku zmene právneho posúdenia veci dôjde v obnovenom konaní na súde prvej inštancie, nezostáva nám iné, než odkázať na úvahy uvedené v statiach 3.1 a 3.2 a zvýrazniť, že základným cieľom uplatnených novôt je práve dosiahnutie zmeny právneho posúdenia veci súdom, rezultujúce do rozhodnutia v prospech strany, ktorá iniciovala obnovu konania. Vychádzajúc zo zákazu vydania prekvapivého rozhodnutia sa preto ako jediná prevencia porušenia tejto súčasti práva na spravodlivý proces v obnovenom konaní javí oznámenie prípadnej zmeny právneho posúdenia v porovnaní s právnym posúdením, obsiahnutým v napadnutom rozhodnutí, a umožniť stranám efektívne reagovať na nové právne posúdenie pred vydaním rozhodnutia vo veci samej (pozri návrh *de lege ferenda* v stati 3.2).

Pokiaľ dôjde k odlišnému právnemu posúdeniu veci pri opätovnom prejedaní odvolania (potom, čo odvolací súd doplní alebo zopakuje dokazovanie, alebo potom, čo odvolací súd prehodnotí nesprávne právne posúdenie súdu prvej inštancie), § 382 CSP odvolaciemu súdu ukladá umožniť stranám sporu vyjadriť sa. Potreba postupu podľa § 382 CSP však variuje podľa povahy zmeny právneho posúdenia (pozri stať 3.3).

3.6 ZMENA PREDBEŽNÉHO PRÁVNEHO POSÚDENIA VECI PO KASAČNOM ZÁSAHU OPRAVNÉHO SÚDU ALEBO ÚSTAVNÉHO SÚDU

Ak nadriadený súd alebo ústavný súd využije svoje kasačné oprávnenie (za súčasného vrátenia veci na opätovné prejednanie), v kasačnom rozhodnutí – v závislosti od dôvodu kasácie – spravidla uvedie záväzný pokyn na ďalší procesný postup[55] a/alebo

---

[54] Bližšie pozri KUŠNÍRIKOVÁ, M. Žaloba na obnovu konania v civilnom procese z pohľadu práva novôt. In: MOLNÁR, P. – MACKO, L. – ROMANOVÁ, R. – KEREKEŠOVÁ, M. (eds.). *Košické dni súkromného práva III.: recenzovaný zborník vedeckých prác*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2021, s. 247–255.

[55] Od dôvodu vyhovenia opravnému prostriedku by sa mal odvíjať aj následný rozsah prípustnosti novôt pri opätovnom prejednaní veci, čo bude mať vplyv na vytváranie skutkového základu pre nové rozhodnutie.

záväzný právny názor. Súd a strany sporu sa s týmito názormi vedia oboznámiť. Súd pri plnení pokynov na ďalší procesný postup (ale aj pri aplikácii záväzného právneho názoru) nezriedka dospeje k odlišnému právnemu záveru v porovnaní s jeho pôvodným právnym posúdením. Naviac, aj kasačná záväznosť má svoje limity (zmena právnej úpravy s okamžitou aplikabilitou, zmena záväznej judikatúry najvyšších súdnych autorít, alebo relevantná zmena zisteného skutkového stavu počas opätovného prejednávania veci, kedy záväzný právny názor, ktorý vychádzal z pôvodného skutkového základu, neobstojí), čo ešte viac zvyšuje pravdepodobnosť diferentného právneho posúdenia veci súdom pri jej opätovnom prejednaní.

Pokiaľ sa súd pri opätovnom prejednaní veci pridrží záväzného právneho názoru, uvedeného v kasačnom rozhodnutí, rozhodnutie nebude pre strany sporu prekvapivé, nakoľko s týmto právnym posúdením boli opravným súdom oboznámené. Ak však súd dospeje k odlišnému právnemu posúdeniu (alebo kasačné rozhodnutie záväzný právny názor neobsahuje, obsahuje len záväzný pokyn pre procesný postup), bez oboznámenia strán s (novým) právnym posúdením a bez umožnenia stranám efektívne reagovať (prípadne ho zvrátiť) ešte pred vydaním nového rozhodnutia hrozí v zmysle citovanej judikatúry vydanie prekvapivého rozhodnutia. Preto považujeme za nevyhnutné predstavenie predbežného právneho posúdenia realizovať, a to v prípade, ak je konajúcim súdom odvolací súd, ako aj súd prvej inštancie. Po kasácii rozhodnutia dovolacieho súdu ústavným súdom by, vzhľadom na špecifiká dovolacieho konania (pozri stať 3.4) priestor na zmenu záväzného právneho názoru v zásade nemal existovať.

Ako príklad reakcie na nedodržanie postupu podľa § 181 ods. 2 CSP uvádzame rozhodnutie odvolacieho súdu,[56] ktorý v postupe okresného súdu po odvolacej kasácii, pri ktorom súd neoznámil stranám svoj odklon od právneho názoru odvolacieho súdu, videl zmarenie možnosti strán sporu relevantne argumentovať pred vydaním nového rozhodnutia vo veci samej. Možno tiež znovu odkázať na Uznesenie Krajského súdu v Prešove sp. zn. 16Co/3/2024 zo 14. marca 2024, ktorý zrušil v poradí druhý rozsudok súdu prvej inštancie z dôvodu, že potom, čo sa odklonil od záväzného právneho názoru dovolacieho súdu, nepostupoval podľa § 181 ods. 2 CSP a znemožnil takto žalobcovi uplatniť prostriedky procesnej obrany a realizovať možnosť zmenený právny názor vyvrátiť.

4. ZHRNUTIE A ZÁVERY

Zmena koncepcie civilného súdneho sporu zvýraznila zodpovednosť strany za jej výsledok a zvýšila požiadavky na jej procesnú diligenciu. Túto zmenu si súdy, aj akadémia, všimli a pracujú s ňou. Čo však nebolo povšimnuté dostatočne resp. do dôsledkov, je skutočnosť, že s rekodifikáciou procesných kódexov (popri prevzatí

Následky koncentrácie konania by totiž nemali byť bez ďalšieho anulované kasačným zásahom. V tomto smere pozri kritické pojednanie k Uzneseniu Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4Cdo/81/2022 z 26. apríla 2023 (R 29/2025): BARTKO, M. Je otázka koncentrácie konania po podaní odvolania rozlúsknutá? In: MOLNÁR – KUŠNÍRIKOVÁ – BARTKO a kol. (eds.), *c. d.*, s. 326–335.

[56] Uznesenie Krajského súdu v Trnave sp. zn. 28Co/18/2024 z 25. februára 2025.

povinnosti súdu zhrnúť relevantné skutkové tvrdenia a vyjadriť sa k ich spornosti, resp. nespornosti z predchádzajúcej právnej úpravy) zároveň súdu „pribudla“ povinnosť v rámci predchádzania vydania prekvapivých rozhodnutí obligatórne predniesť stranám svoje predbežné právne posúdenie veci. Rozhodovacia činnosť opravných súdov prevalentne na plnení tejto povinnosti súdom prvej inštancie netrvá. Tento postoj relativizuje normované právo strany na korektnú inštrukciu zo strany súdu k jej ďalšiemu procesnému postupu a možnosť relevantne na túto informáciu reagovať ešte pred vydaním rozhodnutia vo veci samej.

Vzhľadom na celkové nastavenie koncepcie civilného procesu túto povinnosť súdu nepovažujeme za okrajovú, a jej opomenutie za „len“ potenciálnu inú vadu, ktorá je odvolacím dôvodom, ak sa preukáže, že zapríčinila nesprávne rozhodnutie vo veci, pretože, striktne vzaté, prekvapivé rozhodnutie nemusí byť vecne nesprávne vzhľadom na zistený skutkový stav (zisteniu ktorého v inom rozsahu alebo kvalite, ako opravné súdy bežne argumentujú, konajúci súd nebránil). Splnenie povinnosti oznámiť predbežné právne posúdenie veci však napĺňa zmysel tohto procesného inštitútu jedine za predpokladu, že súd sleduje materiálne naplnenie tejto zložky práva na spravodlivý proces. Preto musí mať zodpovedajúcu, t.j. pre stranu reálne využiteľnú, formu a obsah.

Oznámenie predbežného právneho posúdenia, realizované pri predbežnom prejednaní sporu alebo na prvom pojednávaní, stráca význam, ak dôjde v priebehu konania k zmene právneho posúdenia a súd túto zmenu stranám neoznámi. V takomto prípade sa zmysel tohto nástroja vyprázdňuje a strany sporu majú „uhádnuť“, že im prezentované právne posúdenie (podľa ktorého orientovali svoju procesnú stratégiu a aktivitu) už nie je aktuálne. Prekvapivé rozhodnutie predstavuje porušenie práva na spravodlivý proces, je neželaným stavom a podľa nášho názoru k nemu dochádza už vydaním takéhoto rozhodnutia. Za súčasť práva na spravodlivý proces je preto potrebné považovať právo strany polemizovať s právnym názorom súdu a efektívne ho ovplyvniť ešte pred vydaním rozhodnutia, nie až v opravnom konaní. Inak v konečnom dôsledku dochádza k zámene procesnej vady a nesprávneho právneho posúdenia a nehospodárne sa rozširuje agenda odvolacieho súdu.

Dospeli sme k záveru, že v prípade zmeny predbežného právneho posúdenia veci v priebehu konania bude požiadavka zákazu prekvapivých rozhodnutí zachovaná len v prípade, že strana sporu bude mať možnosť efektívne reagovať aj na zmenené právne posúdenie veci. Preto považujeme vytýčenú hypotézu o potrebe komunikovať zmenu právneho posúdenia veci stranám sporu pred vyhlásením rozhodnutia vo veci za potvrdenú, a pre nápravu neželaného stavu navrhujeme aj legislatívne zásahy.

prof. JUDr. Peter Molnár, PhD.
Právnická fakulta Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach
peter.molnar@upjs.sk
ORCID: 0000-0002-5810-4879